

Network of knowledge for efficient private forests

O4: Good practice examples in optimization of forest operations Latvia

Meža īpašnieku kooperācija kā Latvijas labās prakses piemērs

Teksta autori: Māra Rozentāle, Grigorijs Rozentāls

Eiropas Komisijas atbalsts šīs publikācijas sagatavošanai nav uzskatāms par satura apstiprinājumu, kas atspoguļo tikai autoru viedokļus, un Komisija nevar būt atbildīga par tajā ietvertās informācijas jebkādu izmantošanu.

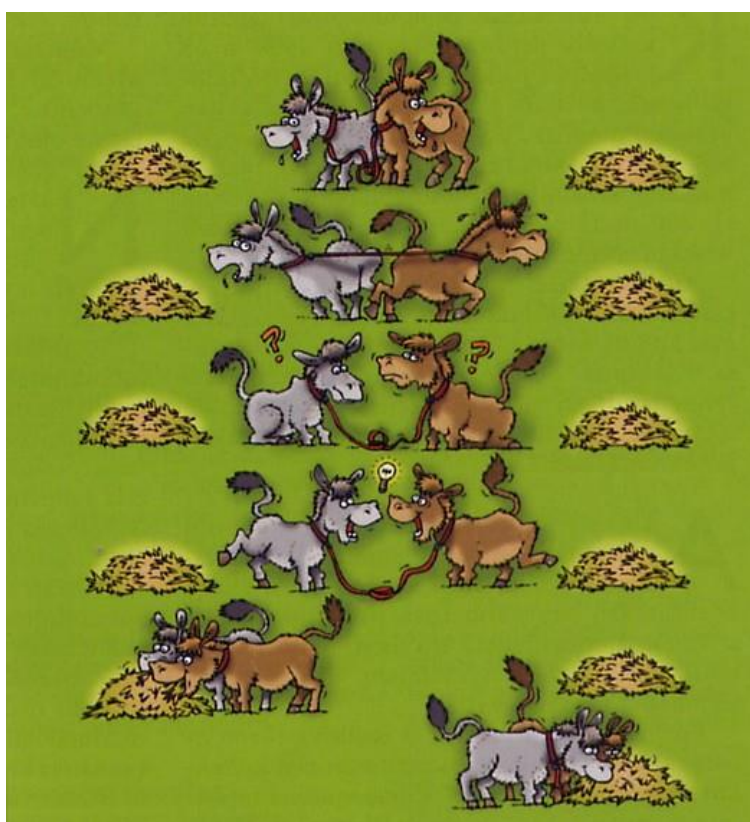

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Meža īpašnieku kooperācija

Vēsturisku apstākļu dēļ Latvijā daudziem vārds «kooperācija» vēl joprojām saistās ar piespiedu kolektivizāciju jeb kolhoziem. To sabrukumam sekojošā «kooperācija» (pagājušā gadsimta astoņdesmitajos un deviņdesmitajos gados) daudzos gadījumos bija vērsta uz to, lai sadalītu starp cilvēkiem to, kas reiz atradās kopīpašumā. Protams, šāda pieeja ir klajā pretrunā ar klasiskajiem kooperācijas pamatprincipiem.

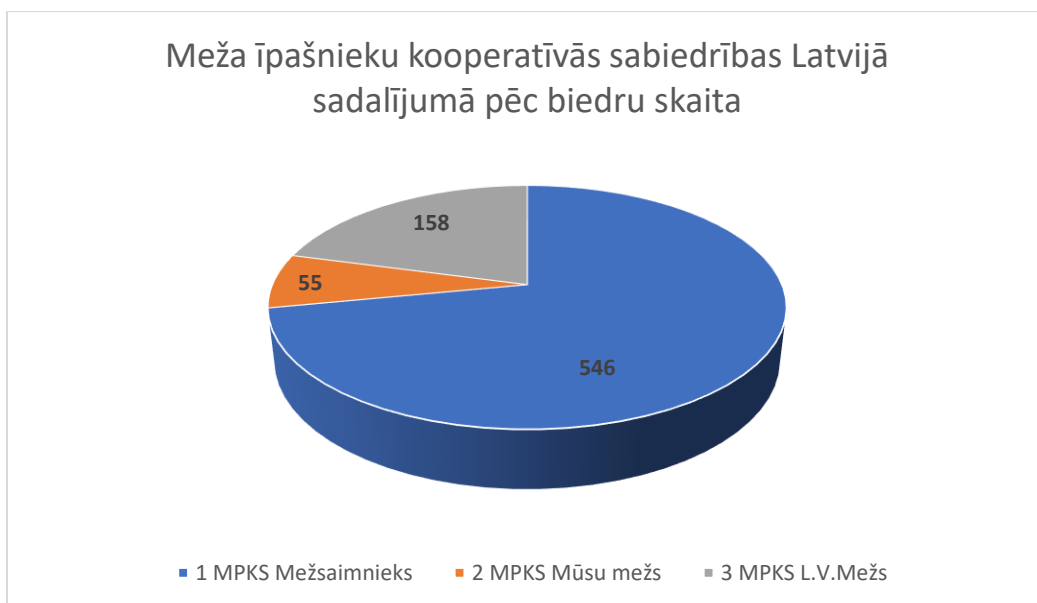
Attēla avots: www.metsagroup.com

Saskaņā ar Latvijas kooperatīvo sabiedrību likumu kooperatīvās sabiedrības ir brīvprātīgas personu apvienības, kuru nolūks ir veicināt biedru kopīgo ekonomisko interešu efektīvu īstenošanu. Kooperatīvs ir uzņēmums, kuru kontrolē un no kura labumu gūst tā biedri.

Meža īpašniekam būt par kooperatīva biedru ir izdevīgi, jo līdz ar to viņam būs iespējas:

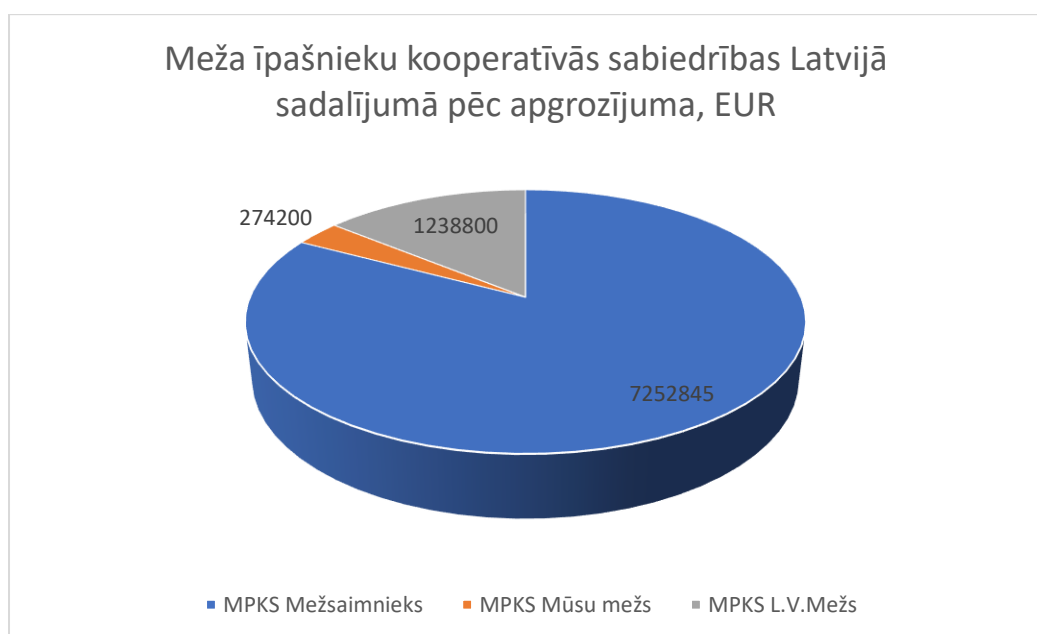
- 1) pārdot koksni un pirkt pakalpojumus, lietojot pašu meža īpašnieku kontrolētu struktūru, kas koksnes tirgū ir nozīmīgs spēlētājs; pārdot kokmateriālus ar kooperatīva starpniecību vai nē – arī turpmāk tā būs viņa paša brīva izvēle;
- 2) pieņemt lēmumus par sava meža apsaimniekošanu. Ja vēlēšies, viņš pats varēs organizēt jebkuru darbu, algot pakalpojumu sniedzējus, pats strādāt ar zāģi, kopt, retināt, veikt kailcirtes, kā arī pārdot savu koksni, kam vien vēlas. Iestāšanās kooperatīvā šo brīvību viņam neatņems, bet tā dos alternatīvu – iespēju visus darbus veikt ar kooperatīva starpniecību;
- 3) ar kooperatīva starpniecību pārdodot vairāk koksnes, gada beigās no kooperatīva peļņas saņemt lielākas piemaksas (visa peļņa, kuru nepatur uzņēmuma attīstībai, tiek sadalīta kooperatīva īpašniekiem – biedriem);
- 4) iegūt profesionālu kontaktpersonu uzņēmumā, pie kuras viņš varēs vērsties ar jebkuru mežsaimniecisku problēmu, kā arī saņemt padomus un konsultācijas;
- 5) jebkurā brīdī no kooperatīva izstāties, ja tā sniegtie pakalpojumi viņu neapmierinās (pieņemot šādu lēmumu, īpašniekam jāuzraksta iesniegums kooperatīva valdei).

Latvijā kooperācijas ideja meža nozarē atdzimusi pavisam nesen, kad 2012.gadā tika pieņemti grozījumi Kooperatīvo sabiedrību likumā, tad arī dibināts pirmais meža īpašnieku kooperatīvs. 2019.gada sākumā Latvijā ir reģistrētas septiņas mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības, taču ne visas no tām darbojas saskaņā ar kooperācijas pamatprincipiem. Faktiski kā meža īpašnieku kooperatīvi Latvijā darbojas trīs kooperatīvās sabiedrības.

Attēlā: Latvijas meža īpašnieku kooperatīvās sabiedrības sadalījumā pēc biedru skaita uz 31.12.2019.

Kopējais šo MPKS apgrozījums, kaut arī strauji augošs, tomēr salīdzinoši joprojām aizņem pavisam nelielu tirgus daļu Latvijā.

Attēlā: Latvijas meža īpašnieku kooperatīvās sabiedrības sadalījumā pēc apgrozījuma uz 31.12.2019.

Katram no kooperatīviem ir sava darbības niša un attīstības redzējums. Kooperatīvos iesaistās īpašnieki, kuru vidējā meža platība ir nedaudz lielāka par hektāru.

Kooperatīvi aktīvi darbojas meža īpašnieku un sabiedrības izglītošanā un informēšanā, katrs atsevišķi un arī kopīgi organizējot apmācības meža īpašniekiem, tai skaitā, Eiropas Savienības līdzfinansētas.

Attēlā: MPKS Mežsaimnieks organizētās apmācības meža īpašniekiem 2019.gadā

Tāpat kooperatīvi pārstāv meža īpašnieku intereses citās organizācijās, piemēram, Latvijas lauksaimniecības kooperatīvu asociācijā un Latvijas meža īpašnieku biedrībā, tādejādi veicinot meža īpašniekiem draudzīgas meža nozares likumdošanas izveidi.

Meža īpašnieku kooperācija Latvijā ir izvēlēts kā labās prakses piemērs, jo, kaut arī lēni, tomēr tā Latvijā attīstās kopš 2012.gada, dodot iespēju arī Latvijas mazajiem meža īpašniekiem iegūt izdevīgus nosacījumus sava meža apsaimniekošanā.

Informācijas avoti:

1. Rokasgrāmata “Kas jāzina meža īpašniekam”, Biedrība “Meža īpašnieku kooperācijas atbalsta centrs” un LVMI Silava, 2017
2. Buklets "Meža īpašnieku kooperācija Latvijā"; LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs, 2011
3. www.lvmgeo.lv
4. www.mezsaimnieks.lv
5. www.mezaiipasnieki.lv